

Буюк ва муқаддасан, мустақил Ватан!

ПРЕЗИДЕНТИМИЗ РАҲНАМОЛИГИДА ИСТИҚЛОЛ ЙИЛЛАРИДА НАВҚИРОН АВЛОДНИ ВОЯГА ЕТКАЗИШ, ҲАР БИР ФАРЗАНДГА ГАМ-ХЎРЛИК ВА ЭЪТИБОР КЎРСАТИШ МАМЛАКАТИМИЗДА АМАЛГА ОШИРИЛАЁТГАН ИСЛОҲОТЛАРИНИНГ УСТУВОР ЙЎНАЛИШИ ЭТИБ БЕЛГИЛАНДИ.

ДАВЛАТИМИЗ РАҲБАРИНИНГ ТАШАББУСИ БИЛАН ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН «ТАЪЛИМ ТЎҒРИСИДА»ГИ, «БОЛА ҲУҚУҚЛАРИНИНГ КАФОЛАТЛАРИ ТЎҒРИСИДА»ГИ ҚОНУНЛАР, ИЖТИМОЙ ЙЎНАЛТИРИЛГАН МАНЗИЛИ ДАСТУРЛАР ҲАМДА ҲАММАМИЗНИНГ ҲУҚУҚИ ВА ҚОНУНИЙ МАНОФААТЛАРИНИ ТАЪМИНЛАШ, ИЖТИМОЙ ҲИМОЯЛАШ, УЛАРИНИНГ ПУХТА ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ОЛИШИ, ЎЗ ИҚТИДОРИ ВА ҚОБИЛИЯТИГА МОС КАСБ-ХУНАР ЭГАЛЛАШИДА МУҲИМ ОМИЛ БЎЛМОҚДА.

Ҳар бир фарзанд меҳр ва эътиборда юртимизда 26 май – 2 июнь кунлари «Ҳар бир фарзандга меҳр, эътибор!» ҳафталиги бўлиб ўтади

Болаларнинг ҳаёти ва саломатлигини муҳофаза қилиш, уларнинг жисмоний, интеллектуал ҳамда маънавий камол топишига яқиндан қўмақлашиш борасидаги эзгу саъй-ҳаракатлар жа-

раёнида ижтимоий-тиббий ҳимояга муҳтож ўғил-қизларга алоҳида меҳр ва эътибор кўрсатишмоқда. Бу борада ижтимоий лойиҳаларнинг амалга оширилиши натижасида Меҳрибонлик уй-

лари фаолияти янада такомиллаштирилиб, улардаги мавжуд шароит ва имкониятлар оилавий муҳитга тобора яқинлаштирилмоқда. Ушбу масканларда ижтимоий-педагогик хизматнинг жо-

рий этилиши ўғил-қизларнинг миллий анъана ва қадриятларини руҳида камол топиши, чуқур билим олиши, жамиятга мослашувига хизмат қилаётир.

(Давоми иккинчи бетда)

АВВАЛО ШУНИ АЙТИШ КЕРАККИ, 2011 ЙИЛ 4 АПРЕЛДА «ХОРИЖИЙ РАСМИЙ ҲУЖЖАТЛАРНИ ЛЕГАЛЛАШТИРИШ ТАЛАБИНИ БЕКОР ҚИЛУВЧИ КОНВЕНЦИЯГА (ГААГА, 1961 ЙИЛ, 5 ОКТЯБРЬ) ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ҚЎШИЛИШИ ТЎҒРИСИДА»ГИ ҚОНУННИНГ ҚАБУЛ ҚИЛИНИШИ МАМЛАКАТИМИЗ ФУҚАРОЛАРИ, ХЎЖАЛИК ЮРИТУВЧИ СУБЪЕКТЛАР, ШУНИНГДЕК, ДАВЛАТ ҲОКИМИЯТИ ВА БОШҚАРУВИ ОРГАНЛАРИ УЧУН БИР ҚАТОР ИМКОНИЯТ ВА ЕНГИЛЛИКЛАР ЯРАТАДИ.

Yangi qonun mohiyati

Хорижий расмий ҳужжатлар

уларни легаллаштиришнинг халқаро ҳуқуқий асослари

Жумладан, Ўзбекистон Республикасида април (Конвенция талабларига мувофиқ, унга аъзо давлатлар иштирокчиларининг расмий ҳужжатларига қўйилган расмий маҳсус муҳр) қўйилган расмий ҳужжатларни кўрсатиш орқали унинг юридик кучини тан олиш тартиби соддалаштирилди.

Таъкидлаш жоизки, април қўйилган расмий ҳужжатлар ҳеч қандай қўшимча легаллашти-

ришни талаб қилмайди ва улар давлатлари томонидан тан олинади. Мазкур конвенциянинг иштирокчилари эса юзга яқин эканини инобатга олсак, ушбу давлатлар ўртасида расмий ҳужжатлар юридик кучи тан олинишининг аҳамияти ҳақидаги тасаввур янада аниқлашади.

(Давоми учинчи бетда)

АМАЛДАГИ ҚОНУНЛАРИМИЗДА БАҒРИКЕНГЛИК, ИНСОНПАРВАРЛИК ТАМОЙИЛАРИ ҲАМДА ҲАММАМИЗНИНГ ҲУҚУҚИ ВА ҚОНУНИЙ МАНОФААТЛАРИНИ ТАЪМИНЛАШ, ИЖТИМОЙ ҲИМОЯЛАШ, УЛАРИНИНГ ПУХТА ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ОЛИШИ, ЎЗ ИҚТИДОРИ ВА ҚОБИЛИЯТИГА МОС КАСБ-ХУНАР ЭГАЛЛАШИДА МУҲИМ ОМИЛ БЎЛМОҚДА.

Bag'rikenglik tamoyillari

Ҳаётбахш қадриятлар

Ўзаро аҳиллик муҳитини мустақамламоқда

Бундан ташқари мазкур институт халқимизнинг кўп асрлик миллий қадриятларига тўлиқ мос келади. Ҳуқуқий мазмунига кўра, жиноят ҳуқуқи тизимида ярашув институти нормалари билан тар-

тибга солинадиган муносабатлар жинсий жавобгарликдан озод қилиш билан боғлиқ жинсий-ҳуқуқий муносабатлар турига киради.

(Давоми учинчи бетда)

Islohot va samara

Етказилган зарарни қоплаш

айбни тушуниш тарзидаги бу саъй-ҳаракат айбдорга енгиллик беради

МАМЛАКАТИМИЗДА ИЗЧИЛИК БИЛАН АМАЛГА ОШИРИЛАЁТГАН СУД-ҲУҚУҚ ИСЛОҲОТЛАРИДАН КЎЗЛАНГАН АСОСИЙ МАҚСАДЛАР СИРАСИГА ШАХСНИНГ ҲУҚУҚ ВА ЭРКИНЛИКЛАРИНИ ТЎЛИҚ ҲИМОЯ ҚИЛИШ, ШУНИНГДЕК, СУД ТИЗИМИНИНГ ТОМ МАЪНОДАГИ МУСТАҚИЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ КАБИ АМАЛИЙ ЎЗГАРИШЛАР ҚИРАДИ. ТАЪКИДЛАШ КЕРАККИ, БУТУНГИ КУНДА БУ ЯНГИЛИКЛАР ҲАЪТИМИЗДАН КЕНГ ҲАМДА ҲАММАМИЗНИНГ ҲУҚУҚИ ВА ҚОНУНИЙ МАНОФААТЛАРИНИ ТАЪМИНЛАШ, ИЖТИМОЙ ҲИМОЯЛАШ, УЛАРИНИНГ ПУХТА ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ОЛИШИ, ЎЗ ИҚТИДОРИ ВА ҚОБИЛИЯТИГА МОС КАСБ-ХУНАР ЭГАЛЛАШИДА МУҲИМ ОМИЛ БЎЛМОҚДА.

(Давоми учинчи бетда)

МАМЛАКАТИМИЗДА ТАДБИРКОРЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШ, БУ СОҲА ФАОЛИЯТИНИ РАҒБАТЛАНТИРИШ, ТАДБИРКОРЛИК СУБЪЕКТЛАРИ ҲУҚУҚ ВА МАНОФААТЛАРИНИ ИШОНЧЛИ ҲИМОЯ ҚИЛИШНИНГ МУСТАҚАМ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ ЯРАТИЛГАН.

Qonun ko'magi

Тадбиркор — тараққиёт

Таянчи ушбу эътироф қонуниларимизда ҳам ўз ифодасини топган

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг янада ривожланишини рағбатлантиришни мақсадида Президентимизнинг 2009 йил 15 майда «Тадбиркорлик фаолиятини янада қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Қарори қабул қилинди. Ушбу қарор билан тадбиркорлик субъектлари ва хусусий мулк эгалари, хорижий инвесторларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш янада кучайтирилди.

(Давоми иккинчи бетда)

Xabar

Суд-ҳуқуқ соҳасидаги ҳамкорлик самараси

Мамлакатимиз суд-ҳуқуқ соҳасида амалга ошираётган ислоҳотлар самарадорлигида албатта, халқаро ҳамкорликнинг ҳам алоҳида ўрни ва аҳамияти бор. Жумладан, миллий қонунчилик асосларини такомиллаштиришда, суд-ҳуқуқ тизимини мустақамлашда халқаро тажриба чуқур ўрганилиши баробарида ўзаро тажриба алмашиш амалиёти ҳам йўлга қўйилган.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди раиси Б.Мустафаев бoshчилигидаги делегация Россия Федерацияси Олий суди раиси В.Лебедевнинг таклифига биноан Россия Федерациясига ташриф буюргани ҳам бунинг тасдиғидир.

Шу йилнинг 16-20 май кунлари бўлиб ўтган сафар давомида икки мамлакат суд идоралари ўртасидаги ўзаро ҳамкорликни мустақамлаш ва ривожлантириш, Россия Федерацияси суд-ҳуқуқ тизими билан яқин-

дан танишиш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари, қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш борасидаги ҳамкорлик масалалари муҳокама қилинди.

Сафар давомида ўтказилган учрашувларда

икки томонлама ўзаро ҳамкорлик юқори даражада йўлга қўйилгани эътироф этилиб, ўзбек ва рус халқлари дўстона муносабатларининг узоқ тарихга эга эканиги таъкидланди.

(Давоми иккинчи бетда)

Qonun barchaga barobar

Бурчингизни унутманг

ёхуд солиқ ва бошқа тўловларни тўлашдан бўйин товлаш жавобгарликка сабаб бўлади

МАЪЛУМКИ, СОЛИҚЛАР МАМЛАКАТ ИҚТИСОДИЙ ҚУДРАТИ, МУСТАҚАМ ИЖТИМОЙ ҲИМОЯ ТИЗИМИНИНГ МУҲИМ ОМИЛИДИР. ШУ БОИС ҲАР БИР ФУҚАРО ВА ЮРИДИК ШАХС ЗИММАСИДАГИ СОЛИҚ ВА МАЖБУРИЯТЛАРНИ ЎЗ ВАҚТИДА Тўлаб бориши билан юрт раванқига ҳисса қўшади.

Айтиш жоизки, юридик ва жисмоний шахсларнинг давлат томонидан белгиланган солиқ, йиғим ва бошқа мажбурий тўловларни тўлашдаги, фойда (даромади)ни ёки солиқ солинадиган бошқа объектларни қасддан яшириши, камайтириб кўрсатиши, шунингдек, солиқ ёки бошқа мажбурий тўловларни тўлашдан ўзга тарзда, жумладан, назорат касса машиналарининг фискал хотираси хизмати дастурини ноқонуний ўзгартириш йўли билан қасддан бўйин товлаши бюджет сибсати барқарорлигига путур етказиши.

(Давоми иккинчи бетда)

Xabar

Суд-ҳуқуқ соҳасидаги ҳамкорлик самараси

(Давоми. Бошланиши биринчи бетда)

Россиялик ҳамкорлар томонидан Ўзбекистондаги жамиятни янгилаш ва модернизация қилиш борасидаги ислохотлар, шунингдек, суд-ҳуқуқ тизимини демократлаштириш соҳасида эришилган ютуқларга юқори баҳо берилди. Икки томонлама муносабатларни янада кучайтириш борасида мавжуд имкониятлардан тўлиқ фойдаланиш лозимлигига эътибор қаратилди.

Бундан ташқари учрашув иштирокчилари Президент Ислам Каримовнинг бевосита раҳбарлигида Ўзбекистон суд-ҳуқуқ соҳасида амалга оширилётган демократик ислохотлар билан яқиндан танишдилар. Шунингдек таъкидлаш жоизки, республикада бу соҳада эришилган ютуқлар, жумладан, апелляция, ярашув, «Хабес корпус» институтларининг амалга жорий этили-

ши, ўлим жазосининг бекор қилингани, шунингдек, бир қатор иқтисодий жиноятлар учун етказилган моддий зарар тўлиқ қопланган тақдирда озодликдан маҳрум қилиш билан боғлиқ бўлмаган жазо тайинлашни назарда тутувчи жиноят қонунчилигига киритилган қўшимча ва ўзгаришлар россиялик экспертларда алоҳида қизиқиш уйғотиб, Ўзбекистоннинг бу борадаги тажрибасини ўрганиш мақсада мувофиқлиги алоҳида қайд этилди. Шунингдек, сафар чоғида Россия Федерацияси Олий суди ҳузуридаги Суд департаменти, Бош прокуратура, Одил судлов академияси, Москва вилояти суди ва Санкт-Петербург шаҳар суди, «Восход» илмий-тадқиқот институти раҳбарияти билан икки томонлама учрашувлар ўтказилди.

Олий суд Матбуот хизмати

Qonun barchaga barobar

Бурчингизни унутманг

ёхуд солиқ ва бошқа тўловларни тўлашдан бўйин товлаш жавобгарликка сабаб бўлади

(Давоми. Бошланиши биринчи бетда)

Солиқдан яширилган маблағлардан, аксарият ҳолларда, жамият манфаатларига зид равишда фойдаланилиши солиқ қонунчилиги соҳасида содир этиладиган ҳуқуқбузарликларнинг ижтимоий ҳавфлигини янада оширади. Кейинги пайтда солиқ соҳасида амалга оширилган тўб ислохотлар туфайли солиқ юки анча енгиллашди. Айниқса, тадбиркорлик субъектларига бу борада қўллаб-қўллаш яратилди. Бундан унумли фойдаланиб тобора ривожланаётган, ўз навбатида юрт қорига яраётган тадбиркорларимиз туфайли иқтисодиётимиз барқарорлашди.

Бироқ ҳаётда зиммасидаги бурч ва масъулиятни унутиб қўётганлар ҳам йўқ эмас. Бунга Ҳузур туманидаги «Фахрий ветеран ҳамкор нур» ишлаб чиқариш хайрия қорхонаси бошлиғи Нурбой Давлатовни мисол қилиб кўрсатиш мумкин. У қорхона томонидан бажарилган ишлар учун тўлаб берилган пуллар ва қорхонанинг иш ҳақи фондини камайтириб кўрсатиб ва асосиз имтиёзлар, жами 20.717.800 сўм солиқ тўловини тўлашдан қасддан бўйин товлаган. Аммо унинг бу қилмиши тезда ошкор бўлди. Суд ҳукмига кўра, Н.Давлатов-

га жарима ва муайян ҳуқуқдан маҳрум қилиш жазоси тайинланди.

Шунингдек, Қарши магистрал каналдан фойдаланиш бошқармаси бошлиғи вазифининг бажарувчи Р.Тошев ҳам 8.625.500 сўмлик кўп миқдордаги солиқ ва бошқа мажбурий тўловларни тўлашдан қасддан бўйин товлаган. Жиноят ишлари бўйича Қарши тумани судининг ҳукми билан унга энг кам ойлик иш ҳақининг 150 баравари миқдорда жарима жазоси белгиланди.

Бундай мисолларни яна келтириш мумкин. Бироқ асосий мақсадимиз солиқ ва бошқа мажбурий тўловларни тўлашдан қасддан бўйин товлаб, қилмишига яраша жазо олган шахсларнинг номини ошкор қилиш эмас, балки иқтисодий соҳада фаолият кўрсатаётган фуқароларимизга қонун билан белгиланган солиқ ва мажбурий тўловларни тўлашдек конституциявий бурчлари ҳақида огоҳлантиришдир. Зеро, ҳар бир фуқаро ўзининг конституциявий бурчинини тўлиқ англаб етмоғи ва бажармоғи лозим.

Р.БЕКНАЗАРОВ,
жиноят ишлари бўйича Қашқадарё вилояти суди раисининг ўринбосари вазифининг бажарувчи

(Давоми. Бошланиши биринчи бетда)

«Sen Yolg'iz Emassan» Республика жамоатчилиги болалар жамғармаси, Республика болалар ижтимоий мослашув маркази ҳамда Болалар ва оилаларни қўллаб-қувватлаш ассоциацияси томонидан ташкил этилаётган «**Ҳар бир фарзандга меҳр, эътибор!**» ҳафталигидан кўзланган асосий мақсад — юртимиз ўғил-қизларини истиқлол йилларида барча жабҳаларда эришилган улкан ютуқ ва марралар билан яқиндан таништириш, айниқса, ёш авлод камолоти ва истиқболи йўлида давлатимиз томонидан кўрсатилаётган меҳр ва эъзознинг мазмун-моҳиятини ёшлар онгу шуурига сингдириш, ижтимоий ҳимояга муҳтож болаларга кўрсатилаётган ёрдам қўламини янада кенгайтиришдан иборатдир. Ҳафталик турли анжуманлар, болалар форумлари, хайрия акциялари, концерт ва кўрғазмалар, ижодий фестиваллар, хушманзара жойларга саёҳатлар, фильмлар намойиши, кўрик-танлов ва ижодий викториналар, давра суҳбатлари, спорт мусобақаларини қамраб олгани билан аҳамиyatлидир.

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими, Маданият ва спорт ишлари, Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш, Соғлиқни сақлаш ва зирликлари, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари, «Ўзбекнаво» эстрада бирлашмаси, «Маҳалла», «Соғлом авлод учун» жамғармалари, Хотин-қизлар кўмитаси, «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати ва бошқа ташкилотлар ҳафталик тадбирларини муваффақиятли амалга оширишда фаол иштирок этади. «**Ҳар бир фарзандга меҳр, эътибор!**» ҳафталиги

Istiqloq va imkoniyat

Ҳар бир фарзанд меҳр ва эътиборда

юртимизда 26 май – 2 июнь кунлари «Ҳар бир фарзандга меҳр, эътибор!» ҳафталиги бўлиб ўтади

мобайнида ижтимоий ҳимояга муҳтож оилалар фарзандлари, жисмоний имконияти чекланган болалар, Меҳрибонлик ва Муруват уйлари тарбияланувчилари иштирокида аниқ йўналтирилган мақсадли хай-

рия тадбирлари ташкил этилади. Вилоят, шаҳар ва туманлардаги истироҳат боғлари, маҳаллалар, мактабгача таълим муассасалари, умумтаълим мактаблари, мактаб-интернатларда болалар иштиро-

кида театрлаштирилган томошалар, концерт дастурлари, болалар ижодиёти кўрғазмалари бўлиб ўтади. Мактабдан ташқари таълим муассасалари, кутубхоналар, ахборот-ресурс марказларида ёзувчи

ва шоирлар, санъат намояндalari билан учрашувларда ёш китобхонларга болалар адабиётига оид янгиликлар, юртимиздаги маънавий-маърифий янгиликлар жараёнлари ҳақида қизиқарли маълумотлар берилди. Ҳуқуқшунослар, олимлар, мутахассислар эса ўқувчи-ёшларни болалар ҳуқуқлари оид қўллаб-қўллаш ва миллий ҳужжатлар, уларнинг мазмун-моҳияти билан таништиради.

Ҳафталик доирасида юртимиздаги барча кино саройларида истиқлол йилларида болалар учун юртимиз кино-ижодкорлари томонидан яратилган бадиий ва анимацион фильмлар намойиши бўлиб ўтади. Иқтидорли болалар иштирокидаги «**Буюк ва муқаддасан, мустақил Ватан!**» мавзuidaги форум, «**Сайёрамизга тинчлик**» мавзuidaги расмлар кўрғазмаси, ижодий кўрик-танловлар, болалар бадиий жамоалари, эстрада ва цирк санъати усталари иштирокидаги театрлаштирилган концертлар, махсус мусиқий дастурлар ҳафталикка янада ёрқинлик ва ранг-баранглик, кўтаринки ва байрамона руҳ бахш этади.

Назokat УСМОнова

Qonun ko'magi

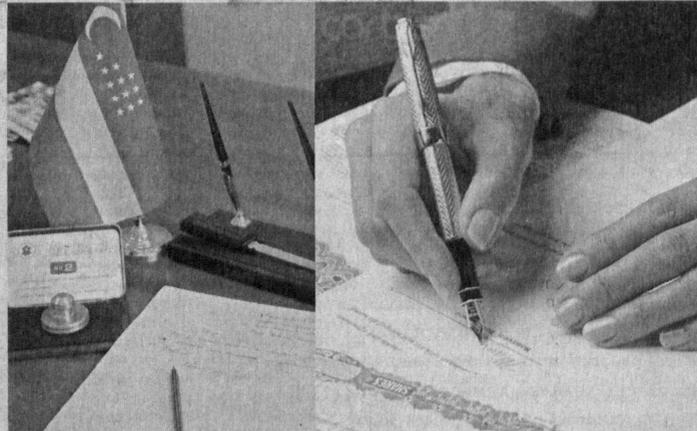
Тадбиркор — тараққиёт таянчи

ушбу эътироф қонунларимизда ҳам ўз ифодасини топган

(Давоми. Бошланиши биринчи бетда)

Хусусан адлия идоралари ушбу йўналишдаги фаолиятини янада кенгайтирди. Тегишли давлат органлари билан бу борадаги ҳамкорлик янада кучайтирилди. Жумладан, Сирдарё вилояти адлия бошқармасининг Тадбиркорлар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бўлими томонидан бугунги кунда тадбиркорликни ҳуқуқий ҳимоя қилиш ҳамда тадбиркорлик фаолиятига ноқонуний аралашувларнинг олдини олишга қаратилган тадбирлар изчил амалга оширилмоқда. Тадбиркорларнинг мурожаатлари алоҳида эътиборда. Шу асосда тадбиркорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш учун тегишли идораларга киритилган тақдимномаларга асосан 52 нафар мансабдор шахсга интизомий чораси кўрилиб, 3 нафар шахс эгаллаб турган лавозимдан озод қилинди. Жиддий қонунбузилишларга йўл қўйган шахсларни маъмурий жавобгарликка тортиш борасида киритилган 11 та таклифга асосан 5 нафар шахсга нисбатан маъмурий чоралар кўрилди. 25 нафар мансабдор шахсга ёзма огоҳлантириш, 2 нафар мансабдор шахсга ёзма кўрсатма киритилди.

Шу билан бир қаторда, ариза ва шикоятлар ҳамда ўтказилган ўрганишлар натижасида тадбиркорлик субъектларининг қонуний манфаатларини

кўзлаб судларга жами 47 та 1,1 миллиард сўмликдан зиёд даъво аризалари киритилди.

Хусусан, Боёвут туманида фаолият кўрсатаётган «Ҳазраткул Абдуллаев» фермер хўжалиги раҳбари Р.Холбоевнинг «Боёвут пахта тозалаш» очик турдаги ҳиссадорлик жамияти билан 2009 йил учун пахта хомашёси ва уруғлик пахта харид қилиш бўйича тузилган контрактация шартномасига асосан етказиб берилган маҳсулот учун жамият томонидан ўз вақтида ҳақ тўланмасдан

келинаётгани тўғрисидаги аризаси вилоят адлия бошқармаси томонидан ўрганилиб, фермер хўжалиги фойдасига «Боёвут пахта тозалаш» жамияти ҳисобидан 68.580.000 сўм ундириш ҳақида Сирдарё вилояти хўжалик судига даъво аризаси киритилди.

Иш вилоят хўжалик судида кўрилиб, «Боёвут пахта тозалаш» жамияти ҳисобидан фермер хўжалиги фойдасига 45.720.000 сўм асосий қарз ва 10.000.000 сўм миқдорда пеня, жами 55.720.000 сўм ундириш ҳақида қарор

қабул қилинди.

Сайхунобод тумани ветеринария бўлимида тадбиркорликка оид қонун ҳужжатлари ихроси ўрганилганда, 2009 ва 2010 йиллар давомида хўжалик юритувчи субъектларда режали ва режадан ташқари қисқа муддатли текшириш ўтказишга рухсат берилмаган бўлса-да, 5 та ҳолатда тадбиркорлик субъектларида ноқонуний текшириш ўтказилишига йўл қўйганлиги аниқланди. Хусусан, туман ветеринария бўлими ходими Д.Жўраев томонидан Сайхун шаҳарчаси деҳқон бозори ҳудудида фаолият кўрсатётган яқка тартибдаги тадбиркор Ф.Абду-саттаровнинг гўшт дўқонида ноқонуний текшириш ўтказиб, ветеринария-санитария қоидаларини бузганлиги ҳолати бўйича маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисида баённома расмийлаштирилган ва шу куннинг ўзида Ф.Абду-саттаровга нисбатан маъмурий жарима қўллаш тўғрисида қарор қабул қилинган. Ушбу ҳолат бўйича вилоят ветеринария бошқармаси бошлиғи номига киритилган тақдимномага асосан Сайхунобод тумани ветеринария бўлими бошлиғи Д.Маматов эгаллаб турган лавозимдан озод этилиб, ветеринария ходими Д.Жўраевга «хайфсан» берилди.

Кўриниб турибдики, ҳар бир ишда қонун-қоидага риоя этиш мақсадаги мувофиқ. Айниқса, тараққиётимиз таянчи бўлган тадбиркорлар жамиятимизда ҳар томонлама қўллаб-қўллашланаётган бир пайтда уларнинг фаолиятига қонуний аралашиб, ривожига тўсиқ бўлаётган ҳолатлар албатта, баргараф этилади.

Олимжон БОЗОРОВ,
Сирдарё вилояти адлия бошқармаси масъул ходими

Qilmish-qidirmish

Хотиржамлик

рининг 12.2-бандида кўрсатилган талабларни бузганлигини тан олиб, айбига иқроқлиги, қилмишидан чин кўнгилдан пушаймонлигини билдирди. Бундан ташқари ҳуқуқбузарнинг айби йўл-патруль хизмати ходимининг маъмурий баённомаси, ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги маълумотнома ва маъмурий ишда тўпланган бошқа ҳужжатлар билан ўз тасдиғини топган.

Суд Ш.Саидовни Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 128-3-моддаси 3-қисмида назарда тутилган ҳуқуқбузарликни содир этганликда айбли деб топиб, ундан энг кам ойлик иш ҳақининг ўн баравари миқдорда жарима ундириш тўғрисида қарор қилди.

Шу ўринда иккинчи бир мисолга эътибор қаратадиган бўлсак,

нечоғлик риоя қилишига бориб тақалади. Маълумки, транспорт воситасини белгиланганидан юқори тезликда ёки маст ҳолатда бошқариш ёхуд йўл белгилирига амал қилмаслик турли йўл-транспорт ҳодисаларининг содир этилишига олиб келади. Аниқроқ айтганда, транспорт воситасини бошқараётган шахс нафақат ўзининг, балки бошқарилган ҳаммафисзалигига халал бермаслиги керак.

Шу ўринда «Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгариш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги қонун амалда жорий этилган, биринчи босқич судларида мазмунан қўрилган маъмурий ишлардан айримларини ҳукмингизга ҳавола этиб, фикринини давом эттираемиз. Ш.Саидов шу йилнинг 30 ап-

Б.Истамов кеч соат 22.20ларда «Нексия» русумли машинасида Самарқанд шаҳри қўчаларидан бирида кетаётганида шаҳар йўл ҳаракати хавфсизлиги бошқармаси ходимлари томонидан тўхта-тиб текширилганда, унинг йўл ҳаракати қоидаларининг 3.6-бандида кўрсатилган талабни бузиб келаятгани, яъни спиртли ичимликдан маст ҳолда машина бошқараётгани аниқланди ва бу ҳақда маъмурий баённома тузилди.

Эндигина йилгирма икки ёшга қадам қўйган, ҳали оруз-умидларни кўп бу йилнинг маст ҳолатда рулга ўтиргани ўзига жуда қимматга тушиб, йўловчиларга, бошқа транспорт воситасини бошқараётган кишиларга ҳам ташвиш туғдириши мумкин эди. Ахир, «кўза кунда эмас, кунда синида» деб бежиз айтишмаган-ку.

(Давоми. Бошланиш биринчи бетда)

Мамлакатимизнинг ушбу Конвенцияга қўшилишидан қўланган асосий мақсади — давлатлар ўртасида расмий ҳужжатларнинг юридик кучини тан олишда ортқиқ расмийликларни бартараф этишдан иборатдир. Ушбу Конвенция ахдлашувчи давлат ҳудудига амалга оширилган ва бошқа ахдлашувчи давлат ҳудудига тақдим этилиши керак бўлган расмий ҳужжатларга нисбатан қўлланилади. Жумладан, мазкур Конвенциянинг 1-моддасида қўйидагилар расмий ҳужжатлар сифатида белгиланган:

а) давлат юрисдикциясига кирувчи орган ёки мансабдор шахс, шу билан бирга прокуратура, суд котиби ёки суд ижросис томонидан чиқарилган ҳужжатлар;

б) маъмурий ҳужжатлар;

в) нотариал ҳужжатлар;

д) рўйхатга олинганлик тўғрисидаги расмий белгилар, аниқ саналарни тасдиқловчи визалар, нотариал тасдиқланмаган ҳужжатлардаги имзолар.

Мазкур Конвенция дипломатик ва консуллик агентлари томонидан чиқарилган ҳужжатларга ҳамда тижорат ёки божхона операциялари билан тўғридан-тўғри боғлиқ бўлган маъмурий ҳужжатларга нисбатан таъбиқ қилинмаслигида алоҳида эътиборни қаратиш керак. Бундан ташқари Конвенциянинг моҳиятидан келиб чиқиб айтиш мумкинки, агар ҳужжат ахдлашувчи давлат юрисдикциясига кирмайдиган органлар

томонидан чиқарилган бўлса, ушбу Конвенция уларга нисбатан таъбиқ этилмайди.

Мазкур Конвенцияга асосан «хорижий расмий ҳужжатларни легаллаштириш» деганда, ҳужжат тақдим этилиши керак бўлган давлат ҳудудига, ҳужжат

моний шахс томонидан ҳужжат нотариал тасдиқланган;

иккинчидан, нотариал тасдиқланган ҳужжат Адлия вазирлиги-га нотариуснинг имзоси ҳақиқийлигини тасдиқлаш учун тақдим қилиниши;

учинчидан, Адлия вазирлиги

жати легаллаштириш жараёни соддаштирилди, яъни юридик ёки жисмоний шахс ҳужжатни фақатгина априор қўйиш учун ваколатли органга тақдим этиши лозим ҳамда априор қўйилган ҳужжатнинг юридик кучи юзга яқин ахдлашувчи давлатлар то-

лиётда априор, одатда, Конвенциянинг расмий тилларидан бирида ва априор қўйган давлатнинг расмий тилида амалга оширилади.

Шунингдек, априор тақдим қилувчи давлат номи; априор билан тасдиқланган ҳужжатни имзолаган шахснинг фамилияси, мансаби; агар априор қўйилган ҳужжат муҳр ёки штамп билан тасдиқланган бўлса, ушбу муҳр ёки штамп билан тасдиқлаган муассасанинг номи; априор қўйилган шахарнинг номи, саноиси; уни қўйган органнинг номи; априор рақами; априор қўйган органнинг муҳр ва штамп; уни қўйган мансабдор шахснинг имзоси акс эттирилиши лозим.

Бундан ташқари мазкур Конвенциянинг 6-моддасига мувофиқ, иштирокчи давлатлар белгиланган вазифалардан келиб чиқиб, априор қўйиш ваколатига эга бўлган органни тайинлаши лозим.

Хулоса қилиб айтганда, ушбу қонуннинг қабул қилиниши хорижий расмий ҳужжатларни легаллаштириш жараёнида тартиб-таомилларнинг соддалашуви таъминлашда, шунингдек, давлатлар ўртасидаги мазкур соҳага оид муносабатларнинг ягона тарзда тартибга солинишида муҳим аҳамият касб этади.

Жўрабек МУРОТОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президентининг ҳузуридаги Амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институти етакчи илмий ходими

Yangi qonun mohiyati

Хорижий расмий ҳужжатлар

уларни легаллаштиришнинг халқаро ҳуқуқий асослари

ни имзолаган шахс имзосини ҳамда ҳужжатни тасдиқлаган муҳр ва штампнинг ҳақиқийлигини тасдиқлаш мақсадида мамлакат дипломатик ёки консуллик агентлари томонидан фойдаланиладиган расмий процедуралар тушунилади.

Айтиш керакки, юқорида таъкидлаб ўтилган Конвенция ратификация қилинмасдан илгари мавжуд тартиб-таомилларни таҳлил қилиш орқали хорижий расмий ҳужжатларни легаллаштириш учун:

биринчидан, юридик ёки жис-

томонидан тасдиқланган ҳужжат Ташқи ишлар вазирлигига Адлия вазирлигининг масъул ходими имзосини тасдиқлаш учун тақдим қилиниши;

тўртинчидан, Ташқи ишлар вазирлиги томонидан легаллаштирилган ҳужжат хорижий давлатнинг Ўзбекистон Республикасидаги дипломатик ваколатхонасига Ташқи ишлар вазирлиги Консуллик бошқармаси ходимининг имзосини тасдиқлаш учун тақдим этилиши лозим эди.

Мазкур қонуннинг қабул қилиниши натижасида хорижий ҳуж-

монидан тан олинади.

Конвенциянинг 3-моддасига мувофиқ, априор қўйилган ҳужжатнинг ўзида ёки ҳужжатга тикилган алоҳида вараққа қўйилади, унда априор қўйилган 9 сантиметрдан кам бўлмаган тўртбurchак шаклга эга бўлиб, Конвенция илова қилинган намунага мувофиқ бўлиши лозим. Шунингдек, ушбу априор қўйиш тақдим этилиши давлатнинг расмий тилида бўлиши мумкин. Фақатгина сарлавҳа "Apostille (Convention de la Haye du 5 octobre 1961)" француз тилида ёзилиши лозим. Ама-

«Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги қонуннинг 14-моддасига мувофиқ, истеъмолчи товарнинг ишлаб чиқаришига, тузиллишига, таркибига доир камчиликларни ёки бошқа нуқсонларни аниқлашда тақдирда сотувчи (ишлаб чиқарувчи) уни айнан шундай маркали (модели, артикулли) товарга етти кунлик муддатда, товар сифатини қўшимча равишда текшириш зарар бўлганида эса, истеъмолчи талаб қўйган пайтдан эътиборан йигирма кун ичيدا алмаштириб бериши шарт.

Maslahat

Истеъмолчи ҳуқуқи

у қонун билан кафолатланган

Айнан шундай маркали (модели, артикулли) товар бўлмаган тақдирда, истеъмолчининг алмаштириб бериш ҳусусидаги талаби даъво қилинган пайтдан эътиборан бир ой ичيدا қондрилиши керак. Товарлар вақти-вақти билан олиб бориладиган жойларда истеъмолчиларнинг бундай талаби, ушбу жойларга на-вбатдаги товар етказиб бериш учун кетадиган муддат ичيدا, лекин икки ойдан кечиктирма қондрилиши лозим.

Ана шу муддатларнинг ўтказиб юборилган ҳар бир кунини учун сотувчи (ишлаб чиқарувчи) истеъмолчига алмаштирилган товарни бериш билан бир вақтда товар баҳосининг бир фоизи миқдорда неустойка (пеня) тўлайди.

Истеъмолчининг розилиги билан сотувчи нуқсонли товарни бошқа маркали (модели, артикулли) шундай товарга алмаштириб бериш, харид нархини тегишнча, қайта ҳисоб-китоб қилиши шарт.

М. ФАНИЖОНОВ,
Наманган Давлат университети талабаси

Islohot va samara

Етказилган зарарни

қоплаш

айбни тушуниш тарзидаги бу саъй-ҳаракат айбдорга енгиллик беради

(Давоми. Бошланиш биринчи бетда)

«Жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан Жиноят, Жиноят процессуал кодекслари ҳамда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексга ўзгариш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги қонун асосида жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши жиноят қонунчилигига ижтимоий адолат ва инсонпарварлик тамойилларини кенг таъбиқ этиш, бу эса, ўз навбатида, суд амалиётида озодликдан маҳрум қилиш билан боғлиқ бўлмаган жазо турларини қўллаш имкониятларини кенгайтирди.

Эндиликда жиноят содир этган шахс айбини тушуниб, ўзи етказган зарарни судга қадар ихтиёрий равишда тўлиқ қопласа, унга нисбатан озодликдан маҳрум қилиш билан боғлиқ бўлмаган жазо тури қўлланилади. Ушбу мезон жамиятда ижтимоий адолатни қарор топтириш, судланганлик ҳолатларини камайтиришда муҳим аҳамият касб этади.

Шу ўринда бевосита мисолларга мурожаат этадиган бўлсак, С.Самандаров (исм-фамилиялар шартли) 2009 йилнинг куз ойларида Боғишамол даҳасида жойлашган машина бозорига боради. У бозорни айланиб юриб, «Такума» русумли автомашинасини сотиш учун келган Б.Ғофуровга рўпара келади. У билан гаплашиб, машина ёққанлигини, агар рози бўлса, ўзининг «Нексия» русумли машинасини бериб, ўртадаги фарқни пулда узиниши айтиди. Аввалига Б.Ғофуров унга ишончқарам қарайди. Лекин С.Самандаров таниши Р.Ғуломовни чақирганидан сўнг Б.Ғофуров рози бўлади. Хуллас, «Нексия» 8000 АҚШ долларига, «Такума» эса 11.700 АҚШ долларига баҳоланади.

Шундан сўнг улар нотариал идорага боришади. «Такума»ни қайтасининг номига расмийлаштирган С.Самандаров «Нексия»ни ҳам, пулни ҳам тезда келтириб беришни ваъда қилади.

Аммо орадан оз эмас, бир йилга яқин вақт ўтса ҳам С.Самандаровдан дарак

бўлмайди. Тасодифан 2010 йилнинг октябрь ойида у Б.Ғофуров билан кўришиб қолганида ҳам яна найранг ишлади, ишлари орқага кетиб қолганини, шунинг учун «Нексия»ни ҳам, «Такума»ни ҳам Б.Ғофуровнинг номига расмийлаштириб бермоқчи эканлигини айтиб, сарф-ҳаражат учун пул сўрайди. Тишини тишига қўйиб турган Б.Ғофуров ноилоҳ унга 5200 АҚШ доллари қарз беради. Иши битган С.Самандаров эса яна кўздан гойиб бўлади. Фирибгарни қуткута сабри тугаган Б.Ғофуров охири ҳуқуқни муҳофаза этувчи идорага мурожаат қилади.

Албатта, бу ўринда С.Самандаровнинг қилмишларини оқлаб бўлмайди. У на берган ваъдасининг устидан чиқди, на бировдан олган қарзини узди. Бу иши эса қонунга ҳам, одамийликка ҳам зиддир. Аммо С.Самандаров айбини кеч бўлса-да, тушуниб етди. Тўғрироғи, тергов давомида жабрланувчига етказилган зарар С.Самандаров ва унинг оила аъзолари томонидан тўлиқ тўланди.

Амалдаги қонунларимиз талабларига риоя этган суд С.Самандаровнинг қилмишдан пушаймонлиги, оилали эканлиги, қарамоғида фарзандлари борлиги, етказилган зарарни тўлиқ қоп-

ланганлигини инобатга олди ва Олий суд Пленумининг 2006 йил 3 февралдаги «Судлар томонидан жиноят учун жазо тайинлаш амалиёти тўғрисида»ги қарорининг 1-бандидаги «Судларнинг эътибори жиноят учун жазо тайинлашда қонунийлик, инсонпарварлик, одиллик ва жавобгарликнинг муқарраллиги принципларига қатъий амал қилишига қаратилсин» деган кўрсатмаларга асосан жазо тайинлади.

Ҳа, жиноятга жазо тайинлашдан кўзланган асосий мақсад — айбдорнинг хатосини тушунишига эришишдан иборатдир. Бу эса, жазонинг қаттиқлиги билан эмас, балки адолатлилиги ва муқобил етказилган орқали амалга оширилади. Амалдаги қонунчиликка киритилган зарарнинг ихтиёрий равишда қоплаши озодликдан маҳрум қилиш билан боғлиқ бўлмаган жазо турини қўллашга асос бўлиши ҳақидаги мейёрнинг замирида ҳам ана шундай адолат тамойиллари мужассамдир.

О. МАМАЖОНОВ,
жиноят ишлари бўйича Олтинқул тумани судининг раиси
Икромжон ОРИҶОНОВ,
«Куч — адолатда» муҳбири

— бебаҳо неъмат

уни асраб-авайлашга ҳар биримиз масъулмиз

Ҳуқуқбузарнинг маст ҳолатда машина бошқарганига тиббий баённома билан ҳам тасдиқланди. Жиноят ишлари бўйича Самарқанд шаҳри суди ошқ суд мажлисида Б.Истамов Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 131-мод-

даси 1-қисмида назарда тутилган ҳуқуқбузарликни содир этгани учун бир йилга олти ойга мuddатга транспорт воситасини бошқариш ҳуқуқидан маҳрум этилди.

Спиртли ичимлик ичиб, машина бошқаргани Ш.Турдиқуловга

ҳам қимматга тушди. Ҳайдовчилик гувоҳномасига эга бўлмаган, устига-устак спиртли ичимликдан маст ҳолатда машина ҳайдаган Ш.Турдиқулов суд ҳукми билан энг иш ҳақининг ўттиз баравари миқдорда жарима жазосига тортилди.

Худди ҳуқуқбузар Ш.Турдиқулов сингари Самарқанд давлат архитектура-қурилиш институти талабаси Ф.Мухаммадиев ҳам Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 131-моддаси 2-қисмида кўрсатилган ҳуқуқбузарликни содир этганида айбли деб топилди ва маъмурий жазога тортилди. Суд Ф.Мухаммадиевга жазо тайинлашда унинг ёшлигини, илгари маъмурий жавобгарликка тортилмаганлигини, яшаш жойидан ижобий таъсирлангани-

ни ва чин қўнғилдан пушаймонлигини инобатга олди. Ф.Мухаммадиевга М.Бердиқуловга тегишли «Нексия» русумли автомашинасини ҳайдовчилик гувоҳномаси ва оғохлантириш талони бўлмасдан туриб маст ҳолатда бошқаргани учун Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 131-моддаси 2-қисмида кўрсатилган жазо тайинланди.

Қонун бепарволикни, жамиятда қонун устуворлигини таъминлаш масаласига панжа орасидан қарайдиган кимсаларни кечирмайди. Гап шундаки, У.Уролов илгари суд қарори билан транспорт воситасини ҳайдаш ҳуқуқидан маҳрум этилган эди. Аммо у бундан тегишли хулоса чиқармаган кўринади. Гап шундаки, шу йилнинг 10 май кунини У.Уролов Б.Алиевага тегишли «Матиз» русумли машинани бошқариб кетаётганида, тўхтаётган. У.Уролов бу хатти-ҳаракати билан йўл ҳаракати қондаларининг 3.1, 3.6-бандида кўрсатилган талабларни қўпол равишда бузган.

Ҳуқуқбузар У.Уроловнинг ҳаракатлари суриштирув органи томонидан маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 131-моддаси 2-қисми билан маалакаланган. Унга нисбатан маъмурий жазо тайинлашда суд бир йил давомида унинг маъмурий жавобгарликка тортилганлиги ва маст ҳолатда машина бошқарганини асос қилиб олди.

Қонунда эса, бундай ҳуқуқбузарлик учун жарима ва маъмурий қамқорасини қўллаш белгиланган. Суд ҳуқуқбузар У.Уроловнинг транспорт воситасини бошқариш ҳуқуқидан маҳрум қилган бўлса-да, қўлусида унинг бирор-бир йўл-транспорт ҳодисасини содир этишининг олдини олиш мақсадида унга нисбатан маъмурий қамқорасини тайинланди.

Бир сўз билан айтганда, мамлакатимизда қонунлар мунтазам тақомиллаштирилиб бораётганини кўрсатувчи ушбу қонун юртимизда йўл-транспорт ҳодисалари рўй беришини камайтириш баробарида фуқароларнинг ҳаёти ва соғлигини асрашга ҳам хизмат қилади.

Толиб БОЙЗОКОВ,
жиноят ишлари бўйича Самарқанд вилояти суди раисининг ўринбосари

Bag'rikenglik tamoyillari

Ҳаётбахш қадриятлар

ўзаро аҳиллик муҳитини мустаҳкамламоқда

(Давоми. Бошланиш биринчи бетда)

Ярашув институти меъёрлари қўлланидиган бундай муносабатларнинг асосий мақсади — аввало, шахсни жиний жавобгарликдан озод қилишни назарда тутати. Шунинг учун ярашилганлиги муносабати билан жиний жавобгарликдан озод қилиш институти суд-ҳуқуқ соҳасида амалга ошириладиган ислохотларнинг муҳим йўналиши деб эътироф этиш жоиз.

Ярашув институти — жабрланувчига ўзига етказилган зарар миқдоридан келиб чиқиб, айбловни қўллаб-қувватлаш ёки ундан воз кечишни танлаш ҳуқуқини беради. Айни пайтда ярашув институти жиноят содир этган шахсни ўйлашга мажбур қилиб, жиноят қонунининг рағбатлантирувчи меъёрларига асосан, жиноят тўғрисидаги қонунларнинг зарарни қоплаш, айбига иқдор бўлиш, одил судлов органларининг жиноятни фож этишига қўмаклашиш, хуллас, муайян даражада ва шаклда ҳуқуқни муҳофаза қилиш мақсадида ҳаракатда тушишига тўртти беради.

Олий суд Пленумининг 2001 йил 2 ноябрдаги «Жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Жиноят, Жиноят-процессуал кодекслари ҳамда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексга ўзгариш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунини суд амалиётида қўллаш ҳақида»ги қароридан Жиноят кодексининг 66-моддасида назарда тутилган жиноятларни содир этган шахсни жавобгарликдан озод қилиш учун унга ҳолат, яъни ўзи айбига иқдорлиги, жабрланувчи билан ярашилганлиги ва етказилган зарарни қоплашга талаб этилиши белгиланган. Пленум қароридан етказилган зарар қопланмаган бўлса-да, жабрланувчининг зарарни қоплаш талабларидан воз кечганлиги ҳам кодекснинг 66-моддасини қўллашга асос бўлишини эътиборга олиш лозимлиги белгиланган.

Ярашув институтининг жорий этилиши натижасида Бухоро вилоятида 2010 йилда 617 нафар шахсга нисбатан 574 та жиноят иши ҳаракатдан тугатилди.

Мисол тариқасида айтиладиган бўлсак, Шофиркон туманида яшовчи Аслиддин Жўрақулов 2010 йил 28 июль кунини Рамеш Уринов билан жанжаллашиб қола-

ди. Унга соғлигининг қисқа вақт, яъни олти кундан ортққ, аммо йилгирма бир кундан кўп бўлмаган муддатга ёмонлашувига сабаб бўлган қасддан баданини енгил шикаст етказган. У бу қилмиши билан Жиноят кодексининг 109-моддаси 2-қисмида кўрсатилган жиноятини содир этган.

Томонлар ўзаро ярашилганлиги муносабати билан жиноят иши судда кўриб чиқилди. Гумонланувчи муҳим йўналиши деб эътироф этиш жоиз.

Ярашув институти — жабрланувчига ўзига етказилган зарар миқдоридан келиб чиқиб, айбловни қўллаб-қувватлаш ёки ундан воз кечишни танлаш ҳуқуқини беради. Айни пайтда ярашув институти жиноят содир этган шахсни ўйлашга мажбур қилиб, жиноят қонунининг рағбатлантирувчи меъёрларига асосан, жиноят тўғрисидаги қонунларнинг зарарни қоплаш, айбига иқдор бўлиш, одил судлов органларининг жиноятни фож этишига қўмаклашиш, хуллас, муайян даражада ва шаклда ҳуқуқни муҳофаза қилиш мақсадида ҳаракатда тушишига тўртти беради.

Олий суд Пленумининг 2001 йил 2 ноябрдаги «Жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Жиноят, Жиноят-процессуал кодекслари ҳамда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексга ўзгариш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунини суд амалиётида қўллаш ҳақида»ги қароридан Жиноят кодексининг 66-моддасида назарда тутилган жиноятларни содир этган шахсни жавобгарликдан озод қилиш учун унга ҳолат, яъни ўзи айбига иқдорлиги, жабрланувчи билан ярашилганлиги ва етказилган зарарни қоплашга талаб этилиши белгиланган. Пленум қароридан етказилган зарар қопланмаган бўлса-да, жабрланувчининг зарарни қоплаш талабларидан воз кечганлиги ҳам кодекснинг 66-моддасини қўллашга асос бўлишини эътиборга олиш лозимлиги белгиланган.

Ярашув институтининг жорий этилиши натижасида Бухоро вилоятида 2010 йилда 617 нафар шахсга нисбатан 574 та жиноят иши ҳаракатдан тугатилди.

Мисол тариқасида айтиладиган бўлсак, Шофиркон туманида яшовчи Аслиддин Жўрақулов 2010 йил 28 июль кунини Рамеш Уринов билан жанжаллашиб қола-

Набижон СОЛИЕВ,
жиноят ишлари бўйича Шофиркон тумани судининг раиси

Muloqot

— Машинада кетаётганимда қўл телефоним жиринглаб қолди. Унга жавоб берган эдим, йўл ҳаракати ноҳири тўхтади, қондан бузган нимни билдирди. Айтинг-чи, транспорт воситасини ҳайдаш чоғида телефондан фойдаланиш ҳуқуқбузарликка қирадимми?

Х.ЗИЁДОВ,
Чирчиқ шахри

— Ҳа, сиз транспорт воситасини ҳайдаш вақтида телефондан фойдаланиб, маъмурий ҳуқуқбузарликка йўл қўйгансиз. Чунки Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 128-моддасида транспорт воситасини бошқариш вақтида ҳайдовчиларнинг телефондан фойдаланиши маъмурий жавобгарликни келтириб чиқариши белгиланган. Бундай ҳуқуқбузарлик энг кам иш ҳақининг бир баравари миқдорда жарима солишга сабаб бўлади. Агар худди шундай ҳуқуқбузарлик маъмурий жазо қўлланилганда кейин бир йил давомида такоран содир этилса, энг кам иш ҳақининг икки бараваридан ўн бараваригача миқдорда жарима солинади ёки транспорт воситасини бошқариш ҳуқуқидан олти ойгача муддатга маҳрум этилади.

— Мен яқинда бир ишхонада иш бошладим. Бу ерда машо ойда бир марта тўлиқ равишда берилар, аван тўлаш назарда тутилмаган экан. Айтинг-чи, қонунга биноан меҳнатта қандай муддатларда ҳақ тўланиши лозим?

Ш.ШОНИЁЗОВ,
Қарши шахри

— Меҳнат кодексининг 161-моддасига асосан, меҳнатга ҳақ тўлаш муддатлари жамоа шартномаси ёки бошқа қонуности ҳужжатда белгиланади ва ҳар ярим ойда бир мартадан кам бўлиши мумкин эмас. Ходимларнинг айрим тоифалари учун алоҳида ҳолларда ҳуқуқат томонидан иш ҳақи тўлашнинг бошқача муддатлари белгиланган бўлиши мумкин. Агарда ҳақ тўланадиган кун дам олиш кунини ёки байрам кунига тўғри келиб қолса, меҳнат ҳақи шу кун арафасида тўланади.

Меҳнат шартномаси бекор қилинганда ходимга тегишли барча суммаларни тўлаш Меҳнат кодексининг 110-моддасига мувофиқ равишда амалга оширилади. Жамоа шартномасида иш беришнинг айби билан ходимга ҳақ тўлаш белгиланган муддатларга нисбатан кечикканлиги учун жавобгарлик назарда тутилиши мумкин.

Саволларга юридик фанлари номзоди С.НИЁЗОВА жавоб берди.

Бугунги глобаллашув шароитида ҳар бир мамлакатнинг ижтимоий-иқтисодий юксалиши, хусусан, фан, таълим ва маданият ривожига турли соҳаларга оид зарур ахборотларни тезкорлик билан олиш имконияти долзарб аҳамият касб этмоқда. Кутубхоналар фаолиятини такомиллаштириш, улар ишида замонавий ахборот технологияларини қўллаш бу жараёнда алоҳида ўрин тутаяди.

Huquqiy ma'rifat

Кутубхона — маънавий хазина

бу борадиги ҳуқуқий асослар янада такомиллаштирилди

ларни тиклаш ва ривожлантиришга қўмаклашиш, тарихий-маданий меросни сақлаш мақсадида ахборот-кутубхона институтлари билан ҳамкорлик қилиш ва ахборот-кутубхона фондларини ўзаро фойдаланиш борасида умумий қабул қилинган тамойиллар қонунда ҳуқуқий ифодасини топган.

Қонун 28 моддани ўз ичига олган 7 бобдан иборат бўлиб, унинг 1-бобида мамлакатимиз ва халқаро кутубхона таърибига асосланган ҳолда ахборот-кутубхона фаолиятида фойдаланиладиган муҳим тушунчалар ва ахборот-кутубхона фаолиятининг асосий принциплари ўрин олган.

Қонуннинг 2-боби ахборот-кутубхона фаолияти соҳасида давлат томонидан тартибга солиш, бошқариш, қўллаб-қувватлаш ва молиялаштириш тартибини ҳамда махсус ваколатли давлат органлари ваколатларини белгилайди. 3-боб ахборот-кутубхона тизими ҳамда ахборот-кутубхона муассасаларининг турларини белгилайди, Ўзбекистон Миллий кутубхонаси, ахборот-кутубхона марказлари, ахборот-ресурс марказлари, давлат ҳокимияти ва бошқаруви органларининг кутубхоналари, бошқа кутубхоналар фаолиятини ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солишга қаратилган қоидаларни ўз ичига олган.

Ахборот-кутубхона фондини шакллантириш, жалмаш, ҳисобга олиш, сақлаш ва ундан фойдаланишга оид меъёрлар қонуннинг 4-бобида мустақим равишда белгилаб берилган. 5-бобида ахборот-кутубхона институтларидан фойдаланувчиларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари ҳамда жисмоний имкониятлари чекланган фойдаланувчиларга ахборот-кутубхона хизмати кўрсатиш тартибига оид қоидалар ўз ифодасини топган.

Хулоса қилиб айтганда, «Ахборот-кутубхона фаолияти тўғрисида»ги қонуннинг амалда самарали татбиқ этилиши, аввало, ахборот-кутубхона фаолияти соҳасида ягона давлат сиёсатини амалга оширади. Кутубхона фондлари асосида ахборот-ресурсларини шакллантириш орқали ахборот, маданий-маърифий, таълим жараёнини ривожлантириш бўйича аҳолига кўрсатилаётган хизматларнинг янги-янги турларини шакллантириш, кутубхоналарнинг ахборот-кутубхона ва ахборот-ресурс марказлари сифатида мақомини белгилаш, мамлакат ахборот-кутубхона тизимини такомиллаштириш, турли идораларга тегишли ахборот-кутубхона институтларининг ўзаро ҳамкорлиги ва мувофиқлиги бўйича муносабатларни мустақимлашга хизмат қилади.

Худди шу пайт дўкандан сал наридаги бекатда автобус тўхтади. Ундан пўрним кийинган, ўттиз беш ёшлардаги бир киши тўшди. У ялтироқ туфлисига чанг қўндраслик учун авайлаб юриб дўконга кириб келди.

— Салом, қизлар! — деди тантанавор оҳангда у сотувчиларга қулиб қараб. Халима баъзан дўконга кириб қоладиган шилким йигитларни яхши билар, улар билан иложи борича гапни қисқа қилиб, дўкандан чиқариб юборишга ҳаракат қилар эди. Бу гап негадир саломга алик олди. «Дуруст одамга ўхшайди, ўзим катта ишда ишласа керак», деган фикр ўтди хаёлидан ва лоп этиб ўзини қийнаб юрган муаммо ёдига тушди. «Керда ишлайсиз, деб сўрасаммикин? Йў-э, етти ёт одамга бундай дейиш ноқулай. Лекин қўлидан иш келадиган одамга ўхшайди. Кийинишларини қара».

Дўконга кирган одам сотувчи аёлни нимадир безовта қилаётганини дарҳол илғаб олди ва озгина ҳаракат қилса, бу аёлнинг ишончини қозониш мумкинлигини пайқадди-да, сир бўлиб сандан шундай деди:

— Дўконингиз ажайиб экан, агар бу ерда бир пилла шарбат топилса, янада ажайиб бўларди! Иссикни қаранг, Тошкентдан келгунча ўзим тўмоним қуриб кетди.

— Тошкентга бирон иш билан борган бўлсангиз керак-да? — сўради Халима пиллага шарбат қуйиб унга узатаркан.

— Нимасини айтасиз, бир ишимиз хал бўлмаганди, шунинг учун борувдим. Э, ошна-оғайнининг бориға ваъдасига «ишонади». Ф.Усмонов эса қувурларни номаълум қимсаларга сотиб, пулни жигидонига уради.

Орадан ярим йилга яқин вақт ўтса ҳамки, Э.Усмонов ваъдаси устидан чиқармаган, устига-устак, унинг қувурларини сотиб юборганидан хабар топган Э.Бўриев тўман ички ишлар бўлимига ариза билан мурожаат қиларди. Бу аризада қинғирлик рўй-рост баён этилган: «Дарҳақ, десангиз, адашасиз. Аксинча, у «қувурларни номаълум шахс ўтказиб кетди», дея ёлгон хабар беради.

Ушбу ўрилик юзасидан суриштирувтергов ишлари олиб борилиши натижасида ҳақ жойида қарор топди. Суд ҳукми билан судланувчилар Э.Бўриев Жиноят кодексининг 167-моддаси 3-қисми «а» банди, 237-моддаси 1-қисми, 238-моддаси 1-қисми, Ф.Усмонов 168-моддаси 3-қисми «а» бандида кўрсатилган жиноятни содир этганига айбли деб топилди, қонуний жазага тортилди.

Ҳа, ёлгончи ҳеч қачон муродига етолмайди. Зеро, жамиятдаги барқарор муҳитга салбий таъсир кўрсатувчи ёлгончилик на қонун тарафидан ва на ахлоқий жиҳатдан оқланмади. Ростўйлик эса боқий фазилат саналади, кишилар ўртасидаги ўзаро муносабатларни, ишонч ришталарини янада мустақимлашди. Бир сўз билан айтганда, раост бўлиш кам бўлмайди, ёлгончининг эса «чуви» чиқishi шубҳасиз.

Отабек МИРЗАМАХМУДОВ,
жиноят ишлари бўйича
Поп тумани судининг раиси

ЧИРЧИК ШАҲРИГА КИРАВЕРИШДА, КАТТА ЙЎЛ ЁҚАСИДА УНЧА КАТТА БЎЛМАГАН ОЗИҚ-ОВҚАТ ДЎКОНИ БОР. ДЎКОН ҲАМИША ХАРИДОРЛАР БИЛАН ҒАВЖУМ БЎЛАДИ, ИШ КЎПЛИГИДАН ДЎКОНДАГИ ИККИ СОТУВЧИНИНГ ҲАМ ҚЎЛИ ҚЎЛИГА ТЕГМАЙДИ. ФАҚАТ, ОДАТДА, ТУШДАН СЎНГ ОДАМ АНЧА СИЙРАКЛАШАДИ. СОТУВЧИЛАР ҲАМ ПАЙТДАН Фойдаланиб ундан-бундан гаплашиб ўтиришади.

Ehtiyot bo'ling, firibgar!

Ишонч — меҳр-оқибат риштаси унга дарз етказиш яхшиликка олиб келмайди

Суд очерки

— Ҳадича, — деди бир кунги ёши каттароқ сотувчи ўздан ёшироқ бўлган шериғига, — квартирамни ўзимнинг номимга ўтказиб бера оладиган танишинг йўқми?

— Нимага? — ҳайрон бўлди Ҳадича. — Яшайвермайсишим ё биров сизга чиқ даятими?

Гап шундаки, Халима эри билан ажрашган, уй эса собиқ эрининг номиди эди. Собиқ эри уйни талаб қилмаётган эса-да, Халима бир кун эмас-бир кун сўраб келиб қолади, деган хавотирда яшарди. Шунинг учун у тураржойини ўзининг номига ўтказиб олиш тараддуиди эди.

Худди шу пайт дўкандан сал наридаги бекатда автобус тўхтади. Ундан пўрним кийинган, ўттиз беш ёшлардаги бир киши тўшди. У ялтироқ туфлисига чанг қўндраслик учун авайлаб юриб дўконга кириб келди.

— Салом, қизлар! — деди тантанавор оҳангда у сотувчиларга қулиб қараб. Халима баъзан дўконга кириб қоладиган шилким йигитларни яхши билар, улар билан иложи борича гапни қисқа қилиб, дўкандан чиқариб юборишга ҳаракат қилар эди. Бу гап негадир саломга алик олди. «Дуруст одамга ўхшайди, ўзим катта ишда ишласа керак», деган фикр ўтди хаёлидан ва лоп этиб ўзини қийнаб юрган муаммо ёдига тушди. «Керда ишлайсиз, деб сўрасаммикин? Йў-э, етти ёт одамга бундай дейиш ноқулай. Лекин қўлидан иш келадиган одамга ўхшайди. Кийинишларини қара».

Дўконга кирган одам сотувчи аёлни нимадир безовта қилаётганини дарҳол илғаб олди ва озгина ҳаракат қилса, бу аёлнинг ишончини қозониш мумкинлигини пайқадди-да, сир бўлиб сандан шундай деди:

— Дўконингиз ажайиб экан, агар бу ерда бир пилла шарбат топилса, янада ажайиб бўларди! Иссикни қаранг, Тошкентдан келгунча ўзим тўмоним қуриб кетди.

— Тошкентга бирон иш билан борган бўлсангиз керак-да? — сўради Халима пиллага шарбат қуйиб унга узатаркан.

— Нимасини айтасиз, бир ишимиз хал бўлмаганди, шунинг учун борувдим. Э, ошна-оғайнининг бориға ваъдасига «ишонади». Ф.Усмонов эса қувурларни номаълум қимсаларга сотиб, пулни жигидонига уради.

Орадан ярим йилга яқин вақт ўтса ҳамки, Э.Усмонов ваъдаси устидан чиқармаган, устига-устак, унинг қувурларини сотиб юборганидан хабар топган Э.Бўриев тўман ички ишлар бўлимига ариза билан мурожаат қиларди. Бу аризада қинғирлик рўй-рост баён этилган: «Дарҳақ, десангиз, адашасиз. Аксинча, у «қувурларни номаълум шахс ўтказиб кетди», дея ёлгон хабар беради.

Ушбу ўрилик юзасидан суриштирувтергов ишлари олиб борилиши натижасида ҳақ жойида қарор топди. Суд ҳукми билан судланувчилар Э.Бўриев Жиноят кодексининг 167-моддаси 3-қисми «а» банди, 237-моддаси 1-қисми, 238-моддаси 1-қисми, Ф.Усмонов 168-моддаси 3-қисми «а» бандида кўрсатилган жиноятни содир этганига айбли деб топилди, қонуний жазага тортилди.

Ҳа, ёлгончи ҳеч қачон муродига етолмайди. Зеро, жамиятдаги барқарор муҳитга салбий таъсир кўрсатувчи ёлгончилик на қонун тарафидан ва на ахлоқий жиҳатдан оқланмади. Ростўйлик эса боқий фазилат саналади, кишилар ўртасидаги ўзаро муносабатларни, ишонч ришталарини янада мустақимлашди. Бир сўз билан айтганда, раост бўлиш кам бўлмайди, ёлгончининг эса «чуви» чиқishi шубҳасиз.

Отабек МИРЗАМАХМУДОВ,
жиноят ишлари бўйича
Поп тумани судининг раиси

— Ҳадича, — деди бир кунги ёши каттароқ сотувчи ўздан ёшироқ бўлган шериғига, — квартирамни ўзимнинг номимга ўтказиб бера оладиган танишинг йўқми?

— Нимага? — ҳайрон бўлди Ҳадича. — Яшайвермайсишим ё биров сизга чиқ даятими?

Гап шундаки, Халима эри билан ажрашган, уй эса собиқ эрининг номиди эди. Собиқ эри уйни талаб қилмаётган эса-да, Халима бир кун эмас-бир кун сўраб келиб қолади, деган хавотирда яшарди. Шунинг учун у тураржойини ўзининг номига ўтказиб олиш тараддуиди эди.

Худди шу пайт дўкандан сал наридаги бекатда автобус тўхтади. Ундан пўрним кийинган, ўттиз беш ёшлардаги бир киши тўшди. У ялтироқ туфлисига чанг қўндраслик учун авайлаб юриб дўконга кириб келди.

— Салом, қизлар! — деди тантанавор оҳангда у сотувчиларга қулиб қараб. Халима баъзан дўконга кириб қоладиган шилким йигитларни яхши билар, улар билан иложи борича гапни қисқа қилиб, дўкандан чиқариб юборишга ҳаракат қилар эди. Бу гап негадир саломга алик олди. «Дуруст одамга ўхшайди, ўзим катта ишда ишласа керак», деган фикр ўтди хаёлидан ва лоп этиб ўзини қийнаб юрган муаммо ёдига тушди. «Керда ишлайсиз, деб сўрасаммикин? Йў-э, етти ёт одамга бундай дейиш ноқулай. Лекин қўлидан иш келадиган одамга ўхшайди. Кийинишларини қара».

Дўконга кирган одам сотувчи аёлни нимадир безовта қилаётганини дарҳол илғаб олди ва озгина ҳаракат қилса, бу аёлнинг ишончини қозониш мумкинлигини пайқадди-да, сир бўлиб сандан шундай деди:

— Дўконингиз ажайиб экан, агар бу ерда бир пилла шарбат топилса, янада ажайиб бўларди! Иссикни қаранг, Тошкентдан келгунча ўзим тўмоним қуриб кетди.

— Тошкентга бирон иш билан борган бўлсангиз керак-да? — сўради Халима пиллага шарбат қуйиб унга узатаркан.

— Нимасини айтасиз, бир ишимиз хал бўлмаганди, шунинг учун борувдим. Э, ошна-оғайнининг бориға ваъдасига «ишонади». Ф.Усмонов эса қувурларни номаълум қимсаларга сотиб, пулни жигидонига уради.

Орадан ярим йилга яқин вақт ўтса ҳамки, Э.Усмонов ваъдаси устидан чиқармаган, устига-устак, унинг қувурларини сотиб юборганидан хабар топган Э.Бўриев тўман ички ишлар бўлимига ариза билан мурожаат қиларди. Бу аризада қинғирлик рўй-рост баён этилган: «Дарҳақ, десангиз, адашасиз. Аксинча, у «қувурларни номаълум шахс ўтказиб кетди», дея ёлгон хабар беради.

Ушбу ўрилик юзасидан суриштирувтергов ишлари олиб борилиши натижасида ҳақ жойида қарор топди. Суд ҳукми билан судланувчилар Э.Бўриев Жиноят кодексининг 167-моддаси 3-қисми «а» банди, 237-моддаси 1-қисми, 238-моддаси 1-қисми, Ф.Усмонов 168-моддаси 3-қисми «а» бандида кўрсатилган жиноятни содир этганига айбли деб топилди, қонуний жазага тортилди.

Ҳа, ёлгончи ҳеч қачон муродига етолмайди. Зеро, жамиятдаги барқарор муҳитга салбий таъсир кўрсатувчи ёлгончилик на қонун тарафидан ва на ахлоқий жиҳатдан оқланмади. Ростўйлик эса боқий фазилат саналади, кишилар ўртасидаги ўзаро муносабатларни, ишонч ришталарини янада мустақимлашди. Бир сўз билан айтганда, раост бўлиш кам бўлмайди, ёлгончининг эса «чуви» чиқishi шубҳасиз.

Отабек МИРЗАМАХМУДОВ,
жиноят ишлари бўйича
Поп тумани судининг раиси

билан Зоҳиджон қўшнисининг машинасини бегона қилгиси келмай.

— Ундай бўлса, машина сизники!

Шу кунги Зоҳиджон қўшнисиникига чиқиб, олти миллион сўмини санаб берди ва уйига машина билан қайтди. Ниҳоят, уларнинг эрозуси ушлаган эди.

Орадан уч-тўрт кун ўтган, сарҳушлиги сал босилган Зоҳиджон:

— Машинани қачон менинг номимга расмийлаштириб берасиз? — деб сўради Баҳодирдан.

— Машина менинг номимда эмас, эгаси ҳозир хоржида. Бир-икки ой ичида келиб қолади. Зоҳирча машинани миниб юраверинг, эгаси келиши билан уни номингизга расмийлаштириб берамиз.

Зоҳиджон унинг гапига ишонди.

Ишониб катта хато қилди. Гап шундаки, Баҳодир машинанинг пулидан бир қисминингиз берган, қолган асосий қарз эса хали тўланмаганди. Шу боис ҳам у машинани сотиш ҳуқуқини бермайдиган ишончнома билан миниб юрар эди, холос. Буни суриштирмаган Зоҳиджон тезроқ машинага эга бўлиш учун Баҳодирга яна икки миллион, бир ойда кейин яна икки миллион, ҳаммаси бўлиб ўн миллион пул берди. «Икки миллион берсам, машина меники бўлади», деб ўйларди у мамнун бўлиб. Лекин Баҳодирнинг нияти бошқача эди.

Бир кун Баҳодир Зоҳиджоннинг олдиға келиб:

— Илтимос, машинани уч кунга бериб турсангиз, Сурхондарёга бориб келсам, — деди.

Зоҳиджон ўйланиб қолди. Бермай деса, қўшниси, устига-устак, ҳали қарзини тўлиқ узмаган, шунинг учун у ноилжор машинанинг қалибини Баҳодирга берди.

Баҳодир эса шу бўйи домдараксиз кетди. Уни кутатқу қўзлари тўрт бўлган Зоҳиджон сўраб-суриштириб, Баҳодирнинг ўзини бошлаб алдаганини тушунди ва унинг келишини ҳам кутмай ўзи Сурхондарёга жўнади.

— Пулимни қайтариб бер! — деб масалани қўндаланг қўйди Зоҳиджон.

— Пулни ишлабтиб юборганман, топсам, албатта, қайтараман, — деди қўзларини лўқ қилиб Баҳодир.

Хуллас, пулидан ҳам, машинадан ҳам айрилган Зоҳиджон уйига дарду дунёси қоронғи бўлиб қайтди. Сўнг узок ўйлаб, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идораға ариза билан мурожаат этишга қарор қилди.

Жиноят кодексининг 188-моддаси 3-қисми билан айбли топилган Б.Солиев суд томонидан қилмишига яраша жазосини олди. Машина эса ҳақиқий эгасига қайтарилди, Зоҳиджонга етказилган зарар ҳам ундирилди.

Ҳаёт ҳақ билан ноҳақни, албатта, ажрим қилади. Буни тушунамган айрим қимсалар катта ўйлаб, бировинг мулкни ўзлаштириш, алдаш, ишончини суиистеъмол қилиш, найрангбозлик билан нопок мақсадига етмоқчи бўлади. Аммо, айтилганидек, барибир ҳақ жойида қарор топади. Юқоридаги мисоллар ҳам ана шу ҳаётий ҳақиқатни исботлайди. Шундай экан, инсонга бир бора берилмаган умри азгу ишларга бағишлаб, обрў-этибор қозониш бировларни алдаб, назардан қолишдан кўра минг бора афзалдир.

Юсуф АЛХОМОВ,
жиноят ишлари бўйича
Тошкент вилояти
суди раисининг ўринбосари
Шоҳрух АҚБАРОВ,
журналист

Huquqiy savodxonlik sari

Ерга оид низолар улар қай тартибда ҳал қилинади?

Ерга оид ҳуқуқий муносабатлар деганда, ер ресурсларини бошқариш, уни қўриқлаш ва ҳимоя қилиш, юридик ва жисмоний шахсларга ер участкаларини ажратиб, ер участкаларига эгаллик қилиш ва ундан фойдаланиш жараёнида келиб чиқадиган муносабатлар тушунилади. Ерга оид низолар Ер кодекси, Фуқаролик кодекси, Жиноят кодекси, Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекс, Ҳўжалик процессуал кодекси, Фуқаролик процессуал кодекси талаблари асосида ҳал қилинади.

Ер хусусидаги низоларни умумий юридиклиги судлариди ҳал этишининг бир қатор хусусиятлари мавжуд.

Давлат органлари ва бошқа органлар, шунингдек, мансабдор шахсларнинг ер муносабатларини тартибга солиш соҳасидаги фуқароларнинг ҳуқуқларини бузувчи хатти-ҳаракатлари ва қарорлари устидан берилган шикоятлар бўйича фуқаролик ишларини судда қўриқлашга тайёрлаш жараёнида Фуқаролик процессуал кодексининг 158-160-моддаларига мувофиқ, шикоят қилинадиган қарорни қабул қилишга асос бўлган зарур ҳужжатлар талаб қилиб олинади ва ишда иштирок этишга жалб қилиниши лозим бўлган шахслар доираси аниқланади.

Ер участкасига бўлган ҳуқуқларни бекор қилиш ҳақидаги низоларни ҳал қилишда бундай ҳуқуқлар фақат Ер кодексининг 36-моддасида кўрсатилган ҳолларда бекор қилинишига эътибор қаратиш лозим.

Ер кодексининг 36-моддаси 1-қисми 6-11-бандлари асосида ер участкаларини олиб қўйиш тўғрисидаги ваколатли органлар қарорларининг қонуний ва асослиги масаласини ҳал қилишда, улар томонидан мазкур кодекснинг 38-моддаси талабларига риоя қилинганлигига баҳо бериш талаб этилади.

Ер кодексининг 91-моддаси 3-қисмига мувофиқ, давлат ҳисобидидаги ер участкаси ўзбошимчилик билан эгаллаб олинганда, уни қайтариб олиш тегишли тўман, шаҳар, вилоят ҳокимининг қарорига қўриқ, юридик ёки жисмоний шахсларга тегишли ер участкаси

ўзбошимчилик билан эгаллаб олинганда уни ер эгасига, ердан фойдаланувчига, ижарачига ёки ер участкасининг мулкдорига қайтариш суднинг ҳал қилув қарорига қўриқ амалга олинишига қўриқ берилади.

Ер хусусидаги низоларни ҳўжалик судларида қўришининг ҳам бир қанча муҳим жиҳатлари бор.

Фермер ҳўжалиги билан ер ижараси шартномасини тузган кишлоқ ҳўжалиги кооперативи (ширкат ҳўжалиги) тугатилган ҳолларда ер ижараси шартномасини бекор қилиш тўғрисидаги ишлар бўйича Ер кодексининг 6-моддасига мувофиқ тўман ҳокимликлари даъвогар сифатида қатнашиши мумкин.

Ер ижараси билан боғлиқ низоларни ҳал этишда фермер ҳўжалигига берилаётган ер участкаси бошқа ердан фойдаланувчиларнинг ердан фойдаланиши учун ноқулайликлар вужудга келтирмаслиги, фермер ҳўжалигининг томонидан ер участкаларини ижарага олинишида мазкур ҳудудда яшовчи шахслар бошқа тенг шартноларда устувор ҳуқуқдан фойдаланишларини инобатга олиниши лозим.

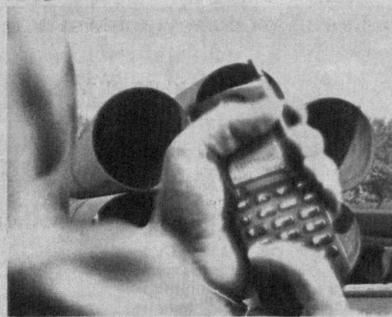
Ер кодексининг 36-моддасига мувофиқ, ер участкаси ижарага берилган муддатининг тугатилгани ер участкасига бўлган ҳуқуқнинг бекор бўлишига асос бўлади. Фуқаролик кодексининг 553-моддаси 4-қисмида назарда тутилган, мулк ижараси шартномасининг муддати тамом бўлганда кейин ҳам ижарага олувчи мулкдан фойдаланиши давом эттирса ва ижарага бериш бунга эътироз билдирмаган бўлса, шартнома аввалги шартлар асосида номаълум муддатга қайта тузилган деб ҳисобланиши тўғрисидаги қоидалар ердан фойдаланиш билан боғлиқ муносабатларга нисбатан татбиқ этилмайди. Аммо ижарага олувчи ер участкаларини ижара шартномасининг амал қилиш муддати тугатилган кейин шартномани янгилашда бошқаларга нисбатан тенг шартноларда устувор ҳуқуққа эга бўлади.

Темур АЛИЕВ,
Тошкент давлат юридик
институтини ўқитувчиси

ХАЛҚИМИЗ АЗАДАН ЁЛГОНЧИЛИК, ЁЛГОН ГАПИРГАН ОДАМНИ ҚАТТИҚ ҚОРАЛАБ КЕЛГАН. БУНДАН ТАШҚАРИ ЁЛГОНЧИЛИК, ЁЛГОН ХАБАР БЕРИШ, ЁЛГОН МАЪЛУМОТЛАРНИНГ ИЖТИМОЙ ХАВФЛИ ЖИҲАТЛАРИ ҲАМ БОР.

Sabiq

Маси ЧИҚҚАН ЁЛГОН

Шу боис бу иллат жиноят сифатида эътироф этилган ва жиноят қонунчилигида унга нисбатан тегишли меъёр белгиланган. Жумладан, Жиноят кодексининг 237-моддасида «Ёлгон хабар бериш, яъни жиноят тўғрисида билла туриб, ёлгон хабар бериш — энг кам ойллик иш ҳақининг йигирма беш бараваридан эллик бараваригача миқдорда жарима ёки уч йилгача ахлоқ тузатиш ишлари ёхуд олти ойгача қамок билан жазоланади. Уша ҳаракат айбловнинг сунъий далилларини вужудга келтирган ҳолда, гаразғўйлик ниятларида, уюшган гуруҳ манфаатларини қўзлаб содир этилган бўлса, энг кам ойллик иш ҳақининг эллик бараваридан етмиш беш бараваригача миқдорда жарима ёки беш йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланади. Уша ҳаракат оғир оқибатларга сабаб бўлса, беш йилдан саккиз йил